

1. Inleiding

In de raadsvergadering van 31 oktober 2023 is bij agendapunt 5b Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 de motie Inzicht in woonlasten aangenomen.

In de motie Inzicht in woonlasten verzoekt de raad het college om aan het raadsvoorstel 'belastingverordening 2024' dat in december naar de raad komt in ieder geval toe te voegen:

- Een onderbouwing van de begrote kosten en voorziene dekking voor zowel de afvalstoffen- als rioolheffing;
 - Een complete weergave van de (stijging van de) totale woonlasten 2024 voor onze inwoners als gevolg van genomen besluiten in de begroting en het raadsbesluit IMBK;
 - Een inventarisatie waaruit inzichtelijk wordt welke keuzes er gemaakt kunnen worden bij de vaststelling van de belastingtarieven in de belastingverordening 2024.
- Deze inventarisatie in een opiniërende sessie met de raad te bespreken.

In deze notitie komen de drie onderdelen van de motie aan bod.

2. Onderbouwing begrote kosten en voorziene dekking voor de afvalstoffen- en rioolheffing

De raad vraagt in de motie om een onderbouwing van de begrote kosten en voorziene dekking voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing. Voor beide belastingen staat hieronder een overzicht, waarbij zowel exclusief als inclusief de extra verhoging als gevolg van het Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK)¹ is verwerkt.

2.1 Afvalstoffenheffing

Overzicht 2024 afvalstoffenheffing zonder IMBK (bedragen x € 1.000)

	Lasten	Baten	Saldo
Milieustraat	€ 501	€ 94	€ 407
Ophalen en verwerken	€ 1.059	€ 282	€ 778
Personeel en overhead	€ 108	€ 0	€ 108
Subtotaal	€ 1.669	€ 376	€ 1.293
Fictieve BTW	€ 326		€ 326
Toe te rekenen	€ 1.995	€ 376	€ 1.619

Toelichting:

De twee belangrijkste producten zijn de milieustraat en het ophalen en verwerken van het (huishoudelijk) afval. Daarnaast personeel / overhead. De (fictieve) BTW is feitelijk geen kostenpost maar mogen we meenemen bij de berekening van de tarieven.

Bij beide producten ontvangen we bijdragen van derden. Op de milieustraat zijn dat de poorttarieven, bij het huishoudelijk afval de verkoop van grondstoffen (oud papier, glas, ijzer etc).

Per saldo verwachten we in de begroting 2024 voor dit onderdeel € 1.619k kosten.

Ter vergelijking hieronder de vergelijkende cijfers van de begroting 2023. De netto lasten zijn in een jaar met € 77k toegenomen van € 1.542k in 2023 naar € 1.619 naar 2024 (in geel). Belangrijkste oorzaak is de toename van de kosten voor het verzamelen en afvoeren van zwerfvuil.

Overzicht 2023 afvalstoffenheffing zonder IMBK (bedragen x € 1.000)

	Lasten	Baten	Saldo
Milieustraat	€ 502	€ 134	€ 368
Ophalen en verwerken	€ 1.001	€ 240	€ 761
Personeel en overhead	€ 80	€ 0	€ 80
Subtotaal	€ 1.583	€ 374	€ 1.209
Fictieve BTW	€ 333		€ 333
Toe te rekenen	€ 1.916	€ 374	€ 1.542

¹ Het Integraal Maatschappelijk Beheerkader IMBK geeft weer hoe Oirschot invulling geeft aan maatschappelijke opgaven en beleidsdoelen bij beheer van de openbare ruimte.

Dekking afvalstoffenheffing zonder IMBK

	Aantal	Tarief	Bedrag
Afvalstoffenheffing			
Vast recht	7.979	€ 100,20	€ 799.496
GFT containers 25 liter	2.513	€ 0,28	€ 704
GFT containers 140 liter	42.378	€ 1,58	€ 66.957
GFT containers 240 liter	4.704	€ 2,71	€ 12.748
Restafval containers 40 liter	519	€ 4,43	€ 2.299
Restafval containers 60 liter	2.432	€ 6,65	€ 16.173
Restafval containers 140 liter	34.210	€ 15,50	€ 530.255
Restafval containers 240 liter	6.211	€ 26,57	€ 165.026
Verzamelcontainers			
1-persoonshuishouden	143	€ 131,52	€ 18.807
meerpersoonshuishouden	30	€ 205,80	€ 6.174
Totaal	100% dekking		€ 1.618.639

De kosten zijn verdeeld in vaste en variabele kosten. De vaste kosten (bijvoorbeeld de loonkosten) worden verhaald via het vast recht. De variabele kosten (bijvoorbeeld stortkosten) worden meegenomen in de tarieven per container. Conform uitgangspunt van de raad gaan we uit van 100% kostendekking. Meer is wettelijk niet toegestaan. Minder wel maar dat gaat dan ten laste van de egalisatievoorziening afval.

Overzicht afvalstoffenheffing met IMBK

	Bedragen x € 1.000			
	Lasten	Baten	Saldo	
Milieustraat	€ 501	€ 94	€ 407	
Ophalen en verwerken	€ 1.176	€ 282	€ 895	(verhoging € 116.511)
Personeel en overhead	€ 108	€ 0	€ 108	
Subtotaal	€ 1.786	€ 376	€ 1.410	
Fictieve BTW	€ 351	€ 0	€ 351	(verhoging € 24.467)
Toe te rekenen	€ 2.136	€ 376	€ 1.761	(verhoging € 140.978)

In deze tabel is de verhoging van € 116.511 als gevolg van het IMBK verwerkt. Daarbij komt nog 21% fictieve BTW

Dekking afvalstoffenheffing met IMBK

	Aantal	Tarief	Bedrag	
Afvalstoffenheffing				
Vast recht	7.979	€ 118,20	€ 943.118	(verhoging € 143.622)
GFT containers 25 liter	2.513	€ 0,28	€ 704	
GFT containers 140 liter	42.378	€ 1,58	€ 66.957	
GFT containers 240 liter	4.704	€ 2,71	€ 12.748	
Restafval containers 40 liter	519	€ 4,43	€ 2.299	
Restafval containers 60 liter	2.432	€ 6,65	€ 16.173	
Restafval containers 140 liter	34.210	€ 15,50	€ 530.255	
Restafval containers 240 liter	6.211	€ 26,57	€ 165.026	
Verzamelcontainers	0	€ 0,00	€ 0	
1-persoonshuishouden	143	€ 149,52	€ 21.381	(verhoging € 2.574)
meerpersoonshuishouden	30	€ 223,80	€ 6.714	(verhoging € 540)
Totaal	100% dekking		€ 1.765.375	(verhoging € 146.736)

De totale dekking is een fractie boven de 100%. Omdat de extra kosten die vanuit het IMBK worden doorberekend onder de categorie vaste kosten is de extra verhoging van € 18,00 volledig verdisconteerd in het vast recht.

De extra kosten van € 116.511 die vanuit het IMBK zijn doorberekend aan de afvalstoffenheffing zijn enerzijds te verklaren doordat meer areaal is opgenomen in de rekenmodules van het IMBK. Anderzijds doordat een hoger percentage wordt doorbelast. Volgens deskundigen hebben we voorheen minder doorbelast dan toegestaan op grond van de nieuwste inzichten.

2.2 Rioolheffing

De kosten van de riolering zijn verdeeld in ruim 10 producten. In onderstaand overzicht is een aantal producten samengevoegd.

Overzicht rioolheffing zonder IMBK x € 1.000

Tbv memo		% dekking
Vrijval riolering	€ 669	
Mechanische riolering	€ 274	
Kolken, pompen en gemalen	€ 110	
Watergangen en sloten	€ 116	
Personeel en overhead	€ 370	
Overige kosten	€ 20	
Totale lasten	€ 1.558	
Fictieve BTW	€ 249	
Totaal toe te rekenen kosten	€ 1.807	

Dekking rioolheffing zonder IMBK

Bijdragen aansluitkosten	€ 15	0,83%
Rioolheffing	€ 1.690	93,50%
Tekort	€ 102	5,67%

Tarieven

Klasse	Aantal	Tarief	Rioolheffing
tot 101 m3	5.281	€ 144,72	€ 764.266
101 m3 - 251 m3	2.772	€ 215,40	€ 597.089
251 m3 - 501 m3	401	€ 428,64	€ 171.885
501 m3 of meer	181	€ 865,08	€ 156.579
			€ 1.689.819

Verreweg het belangrijkste onderdeel vormen de kosten van de vrijval riolering. Daarnaast mechanische riolering, personeelskosten en fictieve BTW. De tarieven worden conform PWR verhoogd met 3,75%. Daardoor ontstaat een tekort van € 102k, het dekkingspercentage is 93,5%.

Overzicht rioolheffing met IMBK

Vrijval riolering	€ 835	Verhoging met € 165.641
Mechanische riolering	€ 274	
Kolken, pompen en gemalen	€ 110	
Watergangen en sloten	€ 116	
Personeel en overhead	€ 370	
Overige kosten	€ 20	
Totale lasten	€ 1.724	
Fictieve BTW	€ 284	
Totaal toe te rekenen kosten	€ 2.008	

Dekking rioolheffing met IMBK

Bijdragen aansluitkosten	€ 15	0,75%
Rioolheffing	€ 1.902	94,70%
Tekort	€ 92	4,56%

Tarieven

Klasse	Aantal	Tarief	Rioolheffing
tot 101 m3	5.281	€ 162,84	€ 859.958
101 m3 - 251 m3	2.772	€ 242,40	€ 671.933
251 m3 - 501 m3	401	€ 482,40	€ 193.442
501 m3 of meer	181	€ 973,44	€ 176.193
			€ 1.901.526

De extra kosten als gevolg van het IMBK hebben volledig betrekking op de vrijval riolering. Naast de bekende € 165k is ook 21% fictieve BTW (€ 35k) extra toegerekend.

Alle tarieven worden verhoogd (€ 18,12, € 27,00, € 53,76 en € 108,36). In procenten een vergelijkbare stijging van de vier tarieven, in absolute bedragen niet.

De extra kosten van € 165.641 die vanuit het IMBK zijn doorberekend aan de afvalstoffenheffing zijn enerzijds te verklaren doordat meer areaal is opgenomen in de rekenmodules van het IMBK. Anderzijds doordat een hoger percentage wordt doorbelast. Volgens deskundigen hebben we voorheen minder doorbelast dan toegestaan op grond van de nieuwste inzichten.

3. Totale woonlasten 2024 als gevolg van genomen besluiten in de begroting en het raadsbesluit IMBK

De raad vraagt in de motie om een complete weergave van de stijging van de totale woonlasten 2024 voor de inwoners als gevolg van genomen besluiten in de begroting en het raadsbesluit IMBK.

Hieronder staan twee tabellen waarin een vergelijking van de gemiddelde lastendruk wordt weergegeven.

- Vergelijking gemiddelde lastendruk 204 versus 2023 zonder IMBK
- Vergelijking gemiddelde lastendruk 204 versus 2023 met IMBK

Vergelijking gemiddelde lastendruk 2024 versus 2023 zonder IMBK

Belasting 2024	Eigenaar Eenpersoon	Eigenaar Meerpersoons	Huurder Eenpersoon	Huurder Meerpersoons
OZB	€ 502,74	€ 502,74	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 187,18	€ 187,18	€ 187,18	€ 187,18
Rioolheffing	€ 144,72	€ 144,72	€ 144,72	€ 144,72
Totaal	€ 834,64	€ 834,64	€ 331,90	€ 331,90

Belasting 2023	Eigenaar Eenpersoon	Eigenaar Meerpersoons	Huurder Eenpersoon	Huurder Meerpersoons
OZB	€ 494,90	€ 494,90	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 169,52	€ 169,52	€ 169,52	€ 169,52
Rioolheffing	€ 139,44	€ 207,60	€ 139,44	€ 207,60
Totaal	€ 803,86	€ 872,02	€ 308,96	€ 377,12

Verschillen	Eigenaar Eenpersoon	Eigenaar Meerpersoons	Huurder Eenpersoon	Huurder Meerpersoons
Verschil in euro's				
OZB	€ 7,84	€ 7,84	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 17,66	€ 17,66	€ 17,66	€ 17,66
Rioolheffing	€ 5,28	€ -62,88	€ 5,28	€ -62,88
Totaal	€ 30,78	€ -37,38	€ 22,94	€ -45,22
Verschil in %				
OZB	1,60%	1,60%		
Afvalstoffenheffing	10,42%	10,42%	10,42%	10,42%
Rioolheffing	3,79%	-30,29%	3,79%	-30,29%
Totaal	3,83%	-4,29%	7,42%	-11,99%

Dit is precies de tabel die in de paragraaf lokale heffingen begroting 2024 is opgenomen. Het grootste effect ontstaat doordat veel gezinnen minder water verbruiken, met als gevolg een verschuiving van klasse 2 naar klasse 1. Zeker voor de toekomst moeten we strategische keuzes maken ten aanzien van de heffingsgrondslag.

De systematiek voor het berekenen van deze lastendruk is al jaren hetzelfde. Hieronder staan de uitgangspunten die we voor 2024 respectievelijk 2023 hebben gebruikt.

Uitgangspunten (afvalstoffen en rioolheffing exclusief IMBK):

- OZB : waarde woning 2024 € 500.736; 2023 € 479.550.
- Afvalstoffenheffing :
 - Vast recht op jaarbasis 2024 € 100,20 en 2023 € 88,60, geldt voor alle types huishouden
 - Variabele tarieven, gelden voor alle huishoudens:
 - 6 ledigingen GFT 140 liter container, tarief per lediging 2024 € 1,58 en 2023 € 1,47
 - 5 ledigingen rest - afval 140 liter container, tarief per lediging 2024 € 15,50 ; 2023 € 14,42
- Rioolheffing
 - Eenpersoonshuishouden (waterverbruik beneden 101 m³ , tarief op jaarbasis) voor het jaar 2024 € 144,72 en voor 2023 € 139,44.
 - Meerpersoonshuishouden:
 - Voor het jaar 2023 waterverbruik tussen 101 en 251 m³ , tarief op jaarbasis € 207,60)
 - voor het jaar 2024 waterverbruik beneden 101 m³, tarief op jaarbasis € 144,72.

Het **gemiddeld** waterverbruik is bij alle huishoudens gedaald. Gevolg is dat een meerpersoonshuishouden vanaf 2024 gemiddeld in de eerste tariefgroep terecht komt. Dat leidt tot een lastendrukverlaging bij deze categorie (4,29% bij eigenaren, 11,99% bij huurders).

Vergelijking gemiddelde lastendruk 2024 versus 2023 met IMBK

Belasting 2024	Eigenaar Eenpersoon	Eigenaar Meerpersoons	Huurder Eenpersoon	Huurder Meerpersoons
OZB	€ 502,74	€ 502,74	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 205,18	€ 205,18	€ 205,18	€ 205,18
Rioolheffing	€ 162,84	€ 162,84	€ 162,84	€ 162,84
Totaal	€ 870,76	€ 870,76	€ 368,02	€ 368,02

Belasting 2023	Eigenaar Eenpersoon	Eigenaar Meerpersoons	Huurder Eenpersoon	Huurder Meerpersoons
OZB	€ 494,90	€ 494,90	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 169,52	€ 169,52	€ 169,52	€ 169,52
Rioolheffing	€ 139,44	€ 207,60	€ 139,44	€ 207,60
Totaal	€ 803,86	€ 872,02	€ 308,96	€ 377,12

Verschillen	Eigenaar Eenpersoon	Eigenaar Meerpersoons	Huurder Eenpersoon	Huurder Meerpersoons
Verschil in euro's				
OZB	€ 7,84	€ 7,84	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 35,66	€ 35,66	€ 35,66	€ 35,66
Rioolheffing	€ 23,40	€ -44,76	€ 23,40	€ -44,76
Totaal	€ 66,90	€ -1,26	€ 59,06	€ -9,10
Verschil in %				
OZB	1,60%	1,60%		
Afvalstoffenheffing	21,04%	21,04%	21,04%	21,04%
Rioolheffing	16,78%	-21,56%	16,78%	-21,56%
Totaal	8,32%	-0,14%	19,12%	-2,41%

In deze tabel is meegenomen de extra verhoging als gevolg van het IMBK, afgezet tegen de tarieven 2023.
 Bij de afvalstoffenheffing € 18,00 vast recht. Bij het rioolrecht € 18,12 extra voor de laagste verbruiksklasse.
 Bij elkaar ruim € 36,00 extra voor een gemiddeld gezin.

Hieronder staan de uitgangspunten die we voor 2024 respectievelijk 2023 hebben gebruikt. Voor 2024 inclusief de extra verhoging door de besluitvorming over het IMBK.

- OZB : waarde woning 2024 € 500.736 ; 2023 € 479.550.
- Afvalstoffenheffing :
 - Vast recht op jaarbasis 2024 € 118,20 en 2023 € 88,60, geldt voor alle types huishouden
 - Variabale tarieven, gelden voor alle huishoudens:
 - 6 ledigingen GFT 140 liter container, tarief per lediging 2024 € 1,58 en 2023 € 1,47
 - 5 ledigingen rest - afval 140 liter container, tarief per lediging 2024 € 15,50 ; 2023 € 14,42
- Rioolheffing
 - Eenpersoonshuishouden (waterverbruik beneden 101 m³ , tarief op jaarbasis) voor het jaar 2024 € 162,84 en voor 2023 € 139,44.
 - Meerpersoonshuishouden:
 - Voor het jaar 2023 waterverbruik tussen 101 en 251 m³ , tarief op jaarbasis € 207,60)
 - voor het jaar 2024 waterverbruik beneden 101 m³, tarief op jaarbasis € 162,84

Het **gemiddeld** waterverbruik is bij alle huishoudens gedaald. Gevolg is dat een meerpersoonshuishouden vanaf 2024 gemiddeld in de eerste tariefgroep terecht komt. Dat leidt tot een lastendrukverlaging bij deze categorie (4,29% bij eigenaren, 11,99% bij huurders).

4. Inventarisatie mogelijke keuzes bij vaststelling belastingtarieven in de belastingverordening 2024.

De raad wenst een inventarisatie waaruit inzichtelijk wordt welke keuzes er gemaakt kunnen worden bij de vaststelling van de belastingtarieven in de belastingverordening 2024.

Hieronder staan per belasting een aantal opmerkingen die bij discussie komende dinsdag meegenomen kunnen worden. De voorstellen die nu voorliggen aan de raad passen het beste binnen de door de raad vastgestelde uitgangspunten.

OZB

Bij deze belasting heeft de raad een grote mate van vrijheid. Daarbij wel de volgende kanttekeningen:

- Het vaststellen van een lager tarief dan waarmee nu rekening is gehouden leidt tot een lagere belastingopbrengst en daardoor een andere begrotingsresultaat.
- Een andere tarief leidt ook tot een andere berekening van de algemene uitkering voor het onderdeel korting belastingcapaciteit. Dit kan zowel positief als negatief uitvallen

Rioolheffing

- Voor de riolering verwachten wij de komende jaren forse investeringen. Bij het berekenen van de tarieven vanuit het PWR houden we daar al rekening mee. We willen nu voldoende bedragen reserveren omdat we die t.z.t. nodig hebben. Als nu besloten wordt om andere (lagere) tariefsverhogingen door te voeren dan de geplande 3,75% voorzien wij op termijn problemen.
- Op grond van de Gemeentewet mogen de tarieven maximaal kostendekkend zijn. De provincie betreft de kostendekkendheid bij haar toezicht, primair via beoordeling van de begroting 2024.

Afvalstoffenheffing

- In de belastingvoorstellen is voor deze belasting uitgegaan van 100% kostendekking. Dit is echt nodig, de stand van de egalisatievoorziening laat over enkele jaren een bedrag zien van € 44.000. Dat is zeer marginaal om eventuele tekorten op te kunnen vangen.

Scenario's

Zoals eerder in deze memo is aangegeven zijn de gevolgen van het IMBK € 116.511 volledig toegerekend aan het vast recht. Dit vanuit de gedachte dat sprake is van vaste kosten.

Op basis van verschillende financiële uitgangspunten is het mogelijk om scenario's uit te werken. In deze notitie werken we 2 scenario's financieel uit, namelijk een scenario waarbij het vast recht gelijk blijft aan 2023 en de stijging volledig ten laste komt van de ophaaltarieven en een scenario waarbij 50% toegerekend wordt aan het vast recht en de overige 50% aan de ophaaltarieven. Deze scenario's vragen echter ook om een zorgvuldige inhoudelijke onderbouwing. Denk daarbij aan impact op zwerfafval. Deze onderbouwing is hier nog niet toegevoegd, maar wel essentieel voor het maken van afwegingen.

- Scenario 1 >> vast recht blijft gelijk aan 2023, de stijging komt volledig ten laste van de ophaaltarieven

	Tarieven	
	2023	2024
Vast recht	€ 88,60	€ 88,60
GFT containers 25 liter	€ 0,26	€ 0,37
GFT containers 140 liter	€ 1,47	€ 2,06
GFT containers 240 liter	€ 2,52	€ 3,54
Restafval containers 40 liter	€ 4,12	€ 5,78
Restafval containers 60 liter	€ 6,18	€ 8,68
Restafval containers 140 liter	€ 14,42	€ 20,22
Restafval containers 240 liter	€ 24,72	€ 34,67
Verzamelcontainers		
GFT containers 25 liter	€ 117,73	€ 122,73
GFT containers 140 liter	€ 186,88	€ 193,88

In deze variant stijgen de tarieven voor het containers met 40%.

- Scenario 2 >> 50% wordt toegerekend aan het vast recht, de overige 50% aan de ophaaltarieven

Tarieven		
	2023	2024
Vast recht	€ 88,60	€ 103,40
GFT containers 25 liter	€ 0,26	€ 0,33
GFT containers 140 liter	€ 1,47	€ 1,86
GFT containers 240 liter	€ 2,52	€ 3,15
Restafval containers 40 liter	€ 4,12	€ 5,12
Restafval containers 60 liter	€ 6,18	€ 7,70
Restafval containers 140 liter	€ 14,42	€ 17,85
Restafval containers 240 liter	€ 24,72	€ 30,60
Verzamelcontainers		
Verzamelcontainers	€ 117,73	€ 130,00
GFT containers 240 liter	€ 186,88	€ 200,00

In deze variant stijgen de tarieven voor het containers met gemiddeld 25,5%.